

431 Romae in platea S. Marci effossa d. 30 Iunii a. 1780 AMAD. VISC. In museo Vaticano MAR. Ibi extat (*Gall. lap. mag.* II). — Origo Ostiensis ex argumento colligitur.

N I E I
M M V N I · A T
R V S T I C E L I · H V I C
M · D E C R E V I T · E T · I N T
5 OS · A D L E G I T · I S Q V E · H O N O
H S · L · M · N · A R C A E · E O R V M

EXCEPTA · STIPVLATIONE · VT · EX · VSVRIS · M H · S · S ·
QVODANNIS · IDIBVS · IVNIS · NATALI · SVO · I N C O N V E N T V
INTER · PRAESENTES · HORA · II · VSQVE · AD ASSE · DIVIDATVR
10 DEDVCTA · ORNATIONE · STATVAE · H S · C · N · QVODSI · I T A
FACTVM · NON · ERIT · TVNC · EA H S · L · M · N · D A R I · R E I · P · O S T I E N S
SVB · EADEM · CONDICIONEM · STIPVLATVS · EST · POSQVE sic
V E T V R I A · Q · F · R V F I N A · E T
Q · V E T V R I V S · Q · F · F E L I X · S O C R A T E S
15 D E C · L A V R E N T · V I C · A V G · E T · D E C · O S T · S V M P T V M · S T A T V A E
O R D I N I · R E M I S E R V N T · O B · C V I V S · D E D I C A T I O N E M · D E D I T
S P O R T V L A S · D E C V R I O N I B · X · I I I · E T · A V G V S T A L I B V S · X · V
C V R A N T E · Q · V E T V R I O · F E L I C I S S I M O · L I B ·
S E V I R · A V G · Q · Q · E T · C V R A T O R E · O R D I N I S · E I V S D E M ·

Descripsit Henzen, recognovi ipse. Amaduzzi *Novelle Fiorentine* 1780, 599; E. Q. Visconti ms. II f. 84 et f. 196', idem edidit v. 7—12 *monumenti Gabini* p. 144; Marini ms. Vat. 9124 f. 316; Calvet medicus Avignonensis exhibet in adversariis quae per a. 1790—1806 collegit (cod. bibl. Massil. F. b 3) vol. 3 f. 164, qui unde habuerit mihi incompertum est.

Principium perit. Nomen ei cui titulus positus est fuisse Q. Veturio Socrati aliqua cum probabilitate mihi videor efficere ex nominibus Q. Veturi Felicis Socratis (v. 14) et Q. Veturi Felicissimi (v. 18), quorum alter illius videtur fuisse filius, alter libertus. Cum nomine Q. Veturi Socratis perierunt honores ab eo gesti: Rusticelius memoratus v. 3 quis fuerit incertum est. Sequentia ita licet supplere: *Huic [ordo Augustalium statu]am decrevit et in[ter biselliari?]os adlegit isque honore statu[ae] accepto [sestertium] L. milia nummum arcae eorum [intulit].* Condiciones sub quibus Q. Veturius Augustalibus quinquaginta milium nummum donavit respondent fere eis quas fecerat P. Horatius Chryseros cum eisdem dedit quadraginta milia nummum (supra n. 367), scilicet *excepta stipulatione ut ex usuris . . . m. . . II* (cf. supra ad n. 367 not. 1) *s[ummae] s[upra] [s[criptae]] quodannis idibus Iunis natali suo in [c]onventu inter praesentes hora (secunda) usque ad asse[m] dividatur, deducta ornat[i]one statu[ae] (sestertiis centum) n[um]mis. Quodsi ita factum non erit, tunc ea H S (quinquaginta) m[ilia] n[um]mum dari rei p[ublicae] Ostiens[ium] sub eadem condicionem stipulatus est; posque[?] = posteaque) Veturia Q. f. Rufina et Q. Veturius Q. f. Felix Socrates dec[ur]io Laurent[ium] vic[o] Aug[ustanorum] et dec[ur]io Ost[ien]s[ium] sumptum statu[ae] ordini remis[er]unt. — Ob cuius dedicationem dedit [Socrates] sportulas decurionib[us] (denarios) III et Augustalibus (denarios) V. — Curante Q. Veturio Felicissimo lib[erto], seviro Aug[ustali] q[ui]nq[ue]nnali et curatore ordinis eiusdem. Mortuo Q. Veturio Socrati positum esse monumentum inde videtur posse effici, quod non ipse sed liberi Veturia Rufina et Q. Veturius Felix Socrates sumptum statu[ae] ordini Augustalium remis[er]unt. — Aetas monumenti inde aliquatenus definitur quod Q. Veturius Felicissimus memoratus v. 18 redit in titulo posito anno p. Chr. 239 (infra n. 461); qua cum re convenit quod filius Q. Veturi Felicis Socratis memorati v. 14 invenitur honoribus functus a. 254 (cf. n. 432 et 352).*

432 operculum sarcophagi. Romae apud Basseggium antiquarium MOMMS. In museo Kircheriano amplificato EGO.

d. M
q. veturio · FIRMIO sic
felici · S O C R A T I
gg. c. p. d E C V R I O N I Amor titulum
5 praet. pr I M O S A C sustinens
uolk. fa C I V N D I S
sodali at V L E S I V M
uix. a. . . M · V · D · XVIII

Descripsimus Mommsen et ego.

Q. Veturius Firmius Felix Socrates fuit quinquennalis censoria potestate anno p. Chr. 251 teste titulo Fabi Flori supra n. 352 b, 10 ex quo hunc supplevi. Pater ei videtur fuisse Q. Veturius Felix Socrates memoratus n. 431.

433 Ostiae in episcopio.

D M	D · M	
VETTIAE	A · EGRIL	
Q F	HERMET	is
sic SEVERE	GALATANI	sic
	SEVIRI · AV	5
	GVSTALIS	

Descripsi.

434 Ostiae in museo.

O · R
ostia · ENSIVM
EC · VIBL
TECO

Descripsi.

435 Ostiae effossa a marchione Sacchetti.

D · M
Q · V I B I V S · Q · F · R V F I N V S
DEC · COL · OST · HON · F ·
FECIT · SE · V I B O · E T ·
5 CL · N O M I N A T A E ·
COIVG · ET · L I B · L I B E R T
POST · EOR · I N · F · P · XX · X · I N · A · P · XXI

Vettori, qui non vidit ipse, sed habuit ab alio quodam, in epistula data ad Gorium Romae 11 Febr. 1730 (cod. Marucell. A 63).

436 Ostiae in episcopio.

C N · V I L L I V S · H I L A R V S
SEVIR · AVGVSTALIS · IDEM · QVINQVENNALIS
FECIT SIBI ET DVOBVS · CN · VILLIS
EVHEMERO ET · SEXTIONI · FRATRIBVS · ET · VILLIAE
5 EVTYCHIAE · SORORI · ET MODIAE · GEMNIDI · VXORI · ET
LIBERTIS LIBERTABVSQVE · POSTERISQVE · EORVM
IN · FRONTE · P · XXX · I N · A G R O · P · XXXV

Recognovi. Kellermann ms.

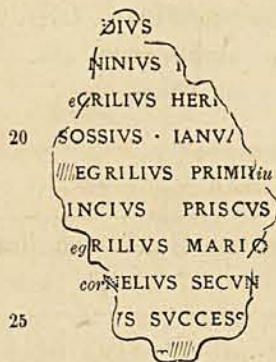
437 operculum sarcophagi. Romae in museo Lateranensi inter Ostiensia.

D · s · m
M VLPI · FAEDimi sacer
DOTIS ISI dis ost?
VLPIA · FI
5 PATRI ·

Descripsi. Benndorf et Schoene in catalogo musei Lateranensis p. 363 n. 507.

ad n. 246. Ti. Aterius Saturninus, qui recensetur inter patronos pag. I vv. 18—19, non videtur diversus esse ab Ti. Haterio Saturnino, qui memoratur in titulis Aquinci repertis Corp. III n. 3473. 3479 ut legatus Augg. pr. pr. nempe Pannoniae inferioris. Augusti videntur esse aut Marcus et Verus aut Marcus et Commodus. Extrema nomina patronorum aliquanto post annum 140 incisa esse videri iam monui supra p. 44. — Parvum frustulum huius tabulae (ex pag. IV vv. 17—26), quam post finem saec. XVI nemini visam esse dixi, nuper prodiit Romae non longe ab eo loco ubi saec. XVI descripta est, presso il vicolo de' Colonnese, nel cavo per la fogna di via Nazionale, teste Lanciano bull. municipale 6 (1878) p. 264. Descripsit Io. Schmidt in repositis antiquitatum municipalibus, sic:

Lancianus, qui edidit *bull. mun.* l. c., et alia minus recte exhibet et v. 9: 7 SVCCES, habens pro laterculo militari.

ad n. 250. Specimen scripturae dedit Huebner exempl. scr. epigr. n. 1082 (vv. 1—6 partem intuenti sinistram). V. 1 GLABRIONI Huebner; et sic videtur esse in ectypo.

ad n. 251. Specimen scripturae dedit Huebner n. 1087. — Pag. II, 1 L. CORNELIVS (pro P) ectypum Huebnero videbatur habere, male.

ad n. 263. Recognovit Huelsen. V. 1 est VETIVS; v. 3 praenomen videtur fuisse L, item v. 6, item v. 7.

ad n. 316. Hexameter vv. 8—10 expressus est, ut monuit Hirschfeld, ad Vergilianum Aen. 4, 653; cf. etiam Seneca ep. mor. I, 12, 9; huius Corp. vol. XII n. 287.

ad n. 345. Hic videtur esse sarcophagus Ostiensis quem memorat Platner *Beschr. d. Stadt Rom* III, 3 p. 231 n. 12.

ad n. 349. Vv. 1—5 delineavit Huebner ex n. 324.

ad n. 363. Qui titulum posuit M. Lollius Paulinus videtur memorari in inscriptione nuper reperta infra n. 4148.

ad n. 371. Fabula Alcestidis sculpta est in ipso sarcophago, titulus incisus in operculo inter anaglypha quae pertinent ad sacerdotium Matris deum.

ad n. 374. V. 2 scr. DECVRIONATVS, v. 14 EQVITVM.

ad n. 375. Eandem fere partem quam vi Fabrettius, nempe vv. 25—38 et ex v. 39 nonnullas litteras, refert etiam, loco non adnotato, Martius Milesius cod. Parm. n. 296 f. 8 et f. 17', exemplo accuratiore quam Fabrettius, quo verba a me recepta plerumque firmanur. Ut Fabrettius, ita Milesius quoque vv. 25. 36. 38 in finibus mutilos exhibet (v. 25 fin. FORTVNAE-S///, v. 36 om. D·D, v. 38 D·D·P PE/////); ex v. 39 solas litteras VNA (ex TRIBVNAL vocabulo) excepit. In v. 26 etiam Milesius habet CONSTITVET; v. 27 in. itemque v. 29 in. (sed hic tantum in f. 8, non in fol. 17) habet DEM, quod utroque loco erat recipiendum; denique v. 33 habet plene CONSTITVIT.

ad n. 376. Specimen scripturae (vv. 1—3 et 10—17) dedit Huebner n. 1081; unde iam quivis videre potest, nullo modo cogitari posse de fraude novicia.

ad n. 383. Exhibet etiam, loco non adnotato, Bonarotti cod. Marucell. A 43 post f. 92.

ad n. 403. Nuper (a. 1885) in museo Britannico descripsit Mommsen, in univsum lectionem Henzeni confirmans, sed v. 4 excepit N (pro M), deinde PATRX, v. 5 in QQ lineolas addidit, vv. 5—7 in TÓGA TENSIVM SÁCRDO TES apices; puncta pleraque iam evanuerunt aut Mommsenium fugerunt.

ad n. 416. Primus ut videtur descripsit Anonymus, cuius exemplum refert codex Senensis C III 27 f. 89' (Ostiae extra moenia).

ad n. 421. Delineavit Huebner n. 534.

ad n. 431. Scripturae specimen dedit Huebner n. 536.

ad n. 439. Ad auctores qui viderunt addendi sunt Anonymus cod. Senens. C III 27 f. 89; alter Anonymus saeculi XVI medii, cod. musei Florentini 8 p. 143; Anonymus Gallus, qui vidit a. 1576, in codice nunc musei Britannici (Lansdowne 720) f. 342 (hic a v. 2 D·L, b v. 1 S·P·F). — Ex antiquioribus refert etiam Schedel inter excerpta Beheimiana cod. Monac. f. 59.

ad n. 466. Repetivit, cum ipsam basem ex loco quo collocata erat extraxisset (cf. ad n. 472 p. 481), Lancianus *notizie degli scavi* 1886 p. 57.

ad n. 474 v. 2. Πόθια ἐν Χαρταγέννη memorat praeterea titulus nuper repertus Heraclae-Perinthi (*Arch. epigraph. Mittheilungen aus Oesterreich* ann. VIII p. 219).

ad n. 538. Idem Flavius Paresiacus etiam monumento n. 1456 locum concessit, in cuius titulo appellatur *Fl. Parisacus*.

ad n. 571. Specimen scripturae dedit Huebner n. 105.

ad n. 632. Mutila videtur fuisse in fine.

ad n. 663. Ex schedis C. L. Viscontii errore datur inter urbanas huius Corp. vol. VI n. 13149.

ad n. 674. Recognovit Huelsen. V. 3 est xxviii, v. 4 fin. NICI. Litteras rudes esse ait Huelsen, sed sine dubio antiquas.

ad n. 730. A. Caesennium Gallum, cuius hic A. Caesennius Herma fuit libertus, B. Pickius coniecit fuisse A. Caesennium Gallum legatum Galatiae sub Tito et Domitiano (nummi Caesareae, apud Mionnet *Suppl.* VII 663, 25. 26; Corp. Inscr. Lat. III p. 318; Waddington 1784 a).

ad n. 788. Edidit Lanciani *le acque* p. 287 tamquam urbanam, errore.

ad n. 791. Vidit etiam Donius cod. Marucell. A 188 f. 413 (in aede dd. de Sacchettis non longe ab Ostia, i. e. Castel-Fusani).

ad n. 938. V. 5 KALE (pro CALE) legit Stevensonius, qui vidit apud antiquarium *via della Mercede* 11.

ad n. 1026. Habent praeterea codex Senens. C III 27 f. 89', ex eodem fonte quo Oscottiensis; Anonymus Gallus, qui vidit a. 1576, in cod. mus. Britann. (Lansdowne n. 720) f. 342; Donius cod. Marucell. A 188 f. 414.

ad n. 1111. Haec quae latebat in muro nuper denuo prodiit cum inscriptiones Paccae foras venderentur, verum mutila (v. 2 haec tantum supersunt: SABINAQVE, et sic deinceps), ut etiam altera pars eiusdem tabulae cum inscriptione n. 904 [non 905] iam imminuta est. Apographo, quod Fiorellius communicavit cum Henzeno, si fides est, v. 3 scribendum est VIII (pro VIII).

ad n. 1306. Praeter Ghezium ex schedis Stoschii — habuit autem Stoschius fortasse ab ipso Ghezio — referunt Gori cod. Marucell. A 6 f. 171 et Donati 367, 11, neuter loco indicato. — 1 MANILI Don. (non Gori).

ad n. 1444. Habet praeterea codex Senensis C III 27 f. 89' ex eodem fonte ex quo Oscottiensis. — V. 1 fin. Senensis recte habet FL.

ad n. 1808. Specimen scripturae dedit Huebner n. 1121.

ad n. 1863. Partem a delineavit Huebner n. 528.

4127 ara marmorea rep. Ostiae in un piccolo tempio addossato ad una casa privata.

urceus VENERI patera
SACRVM

Descripsit Gatti. Lanciani *notizie degli scavi* 1886 p. 127; Borsari *Mitth. d. arch. Inst.* 1 p. 194.

4128 fragmentum tabulae marmoreae. Ostiae rep.

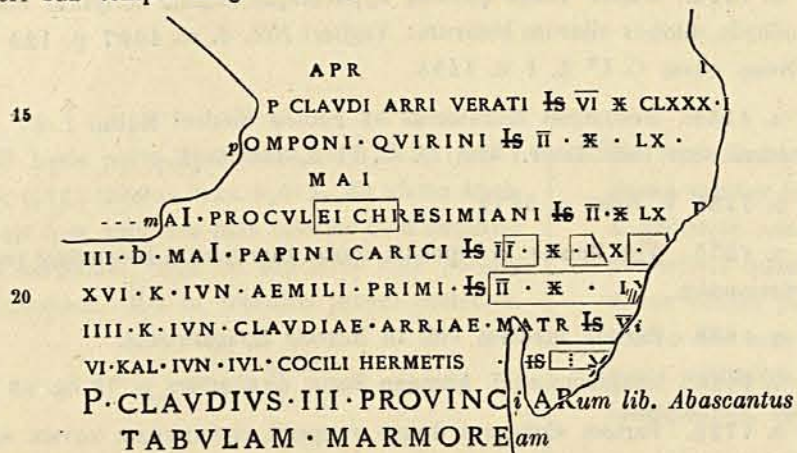
VAESTOR · VI
VM · PRAEF
ICI · PONTIF

Recognovit Gatti descriptam a Lanciano *notizie degli scavi* 1886 p. 127.

2 nescio an supplendum Vrbanus.

ad n. 326. Fragmentum novum quo complentur vv. 15-23 exeuntes reperi sub templo magno in repositis.

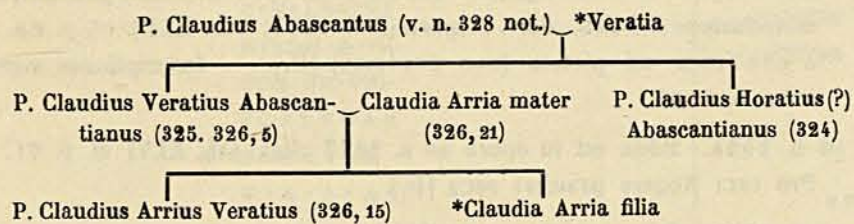

Descripti; fragmentum novum, quo versus exeuntes continentur, contuli etiam ad ectypum.

Quae lineis rectis circumclusi, in litura scripta sunt. — Litterarum particulae v. 14. 15. 17/18 fin. videntur pertinere ad columnam II; 17/18 fortasse P intellege p[ro]p[ri]e. — 20 fin. videtur fuisse LX. — 22 fin. fortasse signum denarii ceteris huius versus litteris altius.

Fragmento novo confirmatur quod Dessau adnotavit ad n. 326 usuras summarum a singulis ad dies natales celebrandos collatarum fuisse centesimas. Addiscimus autem propinquos eius qui tabulam posuit sc. P. Claudii Abascanti plus pecuniae impendisse quam ceteros: P. Cl. Veratius Abascantianus (5), P. Claudius Arrius Veratius (15), Claudia Arria mater (21) arcae inferunt sena milia sestertium, ceteri omnes excepto uno (12) bina milia, unus etiam minus (11).

Stemma Claudiorum fortasse sic fere constituendum est:

Nominibus, quae coniectura posui, asteriscum addidi.

ad n. 344. Gruterum frustra laborasse, ut huius inscriptionis exemplum accuratius nancisceretur, apparet ex epistula quadam Joannis Wouveri, cf. *Eph. ep.* IX p. 335 (ubi legendum est 'ad n. 344' pro 'ad n. 340') [D.]. — Cf. ad hunc titulum Carcopino *Virgile et les origines d'Ostie* p. 51 sq., ubi agit de sodalibus Arulensibus (cf. supra p. 612 not. 44).

ad n. 347 v. 3. Egrilius Isio idem fortasse infra n. 4569 dec. XIII 4.

ad n. 349 v. infra n. 4646.

ad n. 350 v. infra n. 4450.

ad n. 358. Vidi Ostiae in domo Aldobrandini; cf. infra ad n. 4938.

ad n. 360. 361 cf. supra p. 611, infra n. 4563, 1 not. et p. 673.

ad n. 362 sqq. v. infra n. 4458. 4651. 4715.

ad n. 363. Nunc est in museo Lateranensi parieti affixa sub porticu (in parte XXXVIII n. 4). Versus 5-8 complentur fragmento novo rep. a ponente della porta romana, sul lato settentrionale del decumano (i. e. ibi fere ubi cetera fragmenta reperta sunt), quod cum n. 363 coniungendum esse cognovi. Edid. Paribeni *Not. d. sc.* 1918 p. 131 d. Exstat imminutum (deest nunc pars extrema versus 5 litteras ATIS continens) in repositis musei Ostiensis, ubi descripsi et ectypum sumpsit.

5 DECVRIONI GRATIS
ADLECTO P
CORPOR CVRAT
NAV MARIN ET MESOR

2 fin. p(atrono). — Paribeni adnotat 'appresso alle lettere O P è graf-fito AF'; ego vidi a dextra litterae P lineam quandam, quae pars illius litterae A esse mihi videbatur.

decurioni gratis adlecto, p(atrono) corpor ---, curat(ori) nav(ium) marin(arum) et me(n)sor(um) cet.

ad n. 370 cf. infra n. 4654. 5383.

ad n. 374. V. 11 lege decur(iae) (sextae decimae), v. infra n. 4569.

ad n. 375. 376. Longo commentario instruxit C. Mancini *Atti della R. Accad. (napol.) di archeologia, lettere e belle arti* 13, 2 p. 146-170 [D.]. — Post Mancinium titulos denuo tractaverunt O. Seeck *Gesch. d. Untergangs der ant. Welt* II¹ (1901) p. 156 sq. 523 sq. = II² (1921) p. 158 sq. 528 sq., qui eos non ad unum et eundem P. Lucilium Gamalam pertinere, immo Gamalam tituli n. 375 multo ante Gamalam tituli n. 376, scilicet aetate Augusti, fuisse probabat, et uno decennio post Seeckium — eius libro ut videtur non adhibito — J. Carcopino *Mél. d'arch. et d'hist.* XXXI 1911 p. 143-230. 367-368, ipse quoque duos Gamalas discernendos esse praedicans; Gamalam minorem (n. 376) mortuum esse putat ante mortem M. Aurelii, *L. Caesarem Aug. f.* v. 6 sq. Commodum esse ratus (ut iam Mancini l. c.); contra titulum n. 375 positum esse anno p. Chr. 43 exeunte vel 44 ineunte; vv. 40 sqq. enim pertinere ad bellum Claudii Britannicum, v. 39 ad quaesturam Ostiensem (cf. supra p. 7 b). Contra illos Gamalas inter se diversos esse denuo negat v. Premerstein *Klio* XII (1912) p. 139 sq. Cf. etiam quae de hac quaestione scripsit Paribeni *Mon. ant. dei Lincei* XXIII 1914 col. 483 sq. — De apographo Ligoriano tituli n. 375 (ms. Taur. vol. XIV s. v. Porto) cf. Carcopino l. c. p. 367 not. 1. — n. 375 v. 40 Carcopino supplet (p. 210) [praet]erea, n. 376 v. 26 proponit (p. 218) extru[den]tibus (sc. inundationibus aquam e ripis vel tale quid, vocabula omissa a quadratario) vel extru[s(is) stipi]tibus litteris ti et pi vocabuli stipitibus ligatis; de navalibus (v. n. 376 v. 25) cf. K. Lehmann-Hartleben loco supra p. 609 not. 6 citato. — Omnino cf. etiam L. R. Taylor *The cults of Ostia* p. 14 sq. not. 1 et passim.

ad n. 397. Legitur etiam in Jucundi codice Ashburnhamiano f. 9' n. 84 (cf. *Eph. ep.* IX p. 291) [D.].

ad n. 399 cf. infra n. 5346.

ad n. 403 cf. infra n. 4314.

ad n. 407 v. 3. 4: idem, ut videtur, infra n. 4563, 1 II v. 10.

ad n. 412. Legitur etiam in Jucundi codice Mediceo (Vat.) n. 223 (cf. *Eph. ep.* IX p. 302) [D.].

ad n. 415. Iam Romae in horto musei thermarum Diocletiani (museo nazionale).

ad n. 419 v. infra n. 4668.

ad n. 426. Nunc etiam C. I² 2, 1 n. 1424.

ad n. 429. Imaginem edidit W. Altmann *Altäre* p. 237 fig. 194 [D.].

ad n. 431. V. 3 supplendus videtur [curatori vel patrono corporis tra-ictus] Rusticeli, cf. infra n. 4553-4556 et quae dixi *Sitz.-Ber. Berl. Ak. phil.-hist. Kl.* 1928 p. 45 not. 4. [Cf. nunc etiam infra n. 5327 sq.; ad v. 14 cf. n. 5357 col. I v. 10.]

ad n. 433 v. infra n. 4663 not.

ad n. 446 v. infra n. 4457.

ad n. 447 v. infra n. 4674.

ad n. 454. Vidi Ostiae in repositis musei.

ad n. 459 v. supra p. 611 not. 40.

ad n. 461 cf. infra n. 4560-4563.

ad n. 472. Delineata exstat in codice quem A. W. Franks reliquit museo Britannico (de quo cf. ad n. 46. 176) f. 51 (delineatio signata est n. 283), unde accuratissime repetivit Th. Ashby *Classical Review* 1904 p. 74; exemplum est iam notum, sed fortasse accuratius exaratum quam in reliquis quas adhibueramus schedis, v. 3 VIX ANN XIII HIC TANIAE cet., 6 VOLVMINI POTIVS). — Pars extrema (v. 14-16) exstitit aliquando in villa Pamphilia ad sepulcretum, ubi ante multos annos descripsit Henzen, nuper frustra quaesivit Huelsen; descripsit autem Henzen sic:

'superne abrasum' HENZEN
INF P II IN AG p. VI
EXCESSIT ANNO VRBIS CONDITAE
BCCCXCVII

Vindicatur hoc Henzeni apographo huius tituli pars suspicionibus maxime obnoxia. Nam recens haec fuisse incisa et ab Henzeno pro antiquis descripta, id ab omni probabilitate abhorret. Quod de rasura ait Henzen, quamquam mirum est partem huius tituli vel antiqua vel recenti aetate esse erasum (et possis conicere errorem subesse), certe suspicionibus de ipso titulo nullo modo ansam praebet [D.].